

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

2021. gada 18. februārī Nr. 1-8/4

Ministru prezidentam
vk@mk.gov.lv

Par COVID-19 atbalsta (granta) nosacījumu neatbilstību vienlīdzības principam

Tiesībsargs ir saņēmis individuālā komersanta “[A]” (turpmāk arī - IK) iesniegumu, kuram ar Valsts ieņēmumu dienesta 2021. gada 10. februāra lēmumu ir ticis atteikts apgrozāmo līdzekļu atbalsts, pamatojoties uz Ministru kabineta 2020. gada 10. novembra noteikumu Nr.676 "Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai" (turpmāk arī – Noteikumi Nr.676) 16.4. punktu, kas nosaka, ka: “*Atbalstu nepiešķir, ja uzņēmums iepriekšējo sešu mēnešu laikā pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas Valsts ieņēmumu dienesta administrētos nodokļus vidēji mēnesī aprēķinājis mazāk nekā 200 euro apmērā.*” IK pauž uzskatu, ka minētā norma ir netaisnīga, jo paredz vērtēt uzņēmumu peļņu un nomaksātos nodokļus pirmās ārkārtas situācijas apstākļos, kad uzņēmējiem objektīvi kritās apgrozījums un nodokļu nomaksas apmērs, kas attiecīgi arī ietekmē vidējo nodokļa apmēru mēnesī pirms otrās ārkārtējās situācijas izsludināšanas 2020. gada novembrī.

Vērtējot IK iesniegumu, tiesībsargs visu pirms konstatē, ka ar Noteikumu Nr. 676 16.4. punktu Ministru kabinets visus godprātīgos nodokļu maksātājus ir iedalījis divās grupās: 1) tie, kas budžetā nomaksājuši nodokļus valdības noteiktā apmērā (vismaz 200 euro) un 2) tie, kas nav nomaksājuši budžetā valdības noteiktu nodokļu apmēru (mazāk kā 200 euro apmērā), tādējādi pieļaujot atšķirīgu attieksmi pret vienādos un salīdzināmo apstākļos esošām personām.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – arī Satversme) 91. panta pirmais teikums noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. No šīs normas izriet vienlīdzības princips, kas liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats.^[1] Lai izvērtētu, vai likuma

^[1] Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra spriedums lietā Nr. 2001-07-0103

norma atbilst Satversmes 91. pantam, jānoskaidro, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips.^[2]

Izpētot Noteikumu Nr. 676 anotāciju, tiesībsargs nerod objektīvu un saprātīgu skaidrojumu ne par 16.4. punkta leģitīmo mērķi, ne par samērīgumu^[3]. Tā kā Noteikumu Nr. 676 16.4.punkta būtība ir sašaurināt atbalsta saņēmēju loku, tad tā mērķis varētu būt ierobežot nodokļu maksātājus, kuru ir maksājuši nodokļus nelielā apmērā (zem 200 euro mēnesī) noteiktā laika posmā. Taču nav rodams objektīvs un saprātīgs skaidrojums, kādēļ vispār tiek noteikts obligāts vidējais nodokļa nomaksas apmērs, turklāt bez jebkādiem kritērijiem attiecībā uz 200 *euro* robežšķirtni, ja Noteikumu Nr.676 4.5. un 4.6. punkti kā atbalsta saņemšanas pamatkritērijus izvirza apgrozījuma kritumu nevis nodokļu nomaksas apmēru noteiktā periodā. Tāpat nav rodams saprātīgs skaidrojums, ar ko godprātīgs nodokļu maksātājs, kurš vidēji nomaksājis budžetā vismaz 200 *euro* pēdējo sešu mēnešu laikā no 2020. gada 6. novembra ārkārtējās situācijas izsludināšanas un kam atbilstoši Noteikumu Nr. 676 prasībām ir kritis apgrozījums, atšķiras no godprātīga nodokļu maksātāja, kurš vidēji nomaksājis budžetā mazāk 200 *euro* pēdējo sešu mēnešu laikā no 2020. gada 6. novembra ārkārtējās situācijas izsludināšanas un kam atbilstoši Noteikumu Nr. 676 prasībām arī ir kritis apgrozījums, attiecībā uz grūtībām, ko radījusi Covid – 19 krīze. Tiesībsarga ieskatā nav pamata šķirot godprātīgus nodokļu maksātājus atkarībā no nomaksātā nodokļa apmērā, ja atbalsta kritērijs ir apgrozījuma kritums.

Tiesībsargs uzskata, ka Noteikumu Nr.676 16.4. punkts neatbilst Satversmes 91.pantam, jo atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata. Tāpat tas ir pretrunā Noteikumu Nr.676 4.5. un 4.6. punkta kritērijiem un Noteikumu Nr.676 mērķim - no valsts puses sniegt atbalstu, kas novērš Covid-19 un krīzes skartajiem uzņēmumiem grūtības, kas saistītas ar peļnīt spēju, un stabilizē apgrozāmo līdzekļu plūsmu^[4].

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 12.panta 8.punktu, lūdzu pēc iespējās īsākā termiņā grozīt Noteikumus Nr.676, izslēdzot no tiem 16.4. punktu kā neatbilstoši Satversmes 91. pantam.

Papildus minētajām vēlos norādīt, ka jāpiekrīt arī IK paustajam viedoklim par Noteikumu Nr.676 16.4. punkta netaisnīgumu. Proti, Noteikumu Nr.676 16.4.punkts paredz vērtēt uzņēmuma peļņu un iemaksātos nodokļus budžetā par periodu no 2020.gada 6. maija līdz 6. novembrim. Pirmā ārkārtējā situācija bija līdz 2020. gada 9.jūnijam^[5] un atbalsts uzņēmējiem arī tika sniegts līdz 2020. gada 9. jūnijam^[6]. Tātad Noteikumu Nr.676 16.4. punkta tvērumā ietilpst vērtēt periodu, kurā uzņēmējiem objektīvi varēja būt apgrozījuma un budžetā iemaksājamo nodokļu apmēra kritums. Konkrētajā gadījumā IK pirmās ārkārtējās situācijas laikā saņēma dīkstāves pabalstu - nomaksātais nodokļu apmērs 0, bet 2020. gada 3.ceturksnī nodokļos samaksāts 988 *euro*, kas vidēji 6 mēnešu griezumā nozīmē, ka nodokļu nomaksa budžetā ir zem 200 *euro*. Līdz ar to, pat rodot attiecīgajai normai objektīvu un saprātīgu skaidrojumu, tā nav

[2] Satversmes tiesas 2003. gada 4. decembra spriedums lietā Nr. 2003-14-01

[3] Sk. Noteikumu projekta "Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai" anotāciju <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40494177>

[4] Sk. Noteikumu projekta "Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai" anotāciju <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40494177>

[5] Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". <https://likumi.lv/ta/id/313191/redakcijas-datums/2020/06/03>

[6] Ministru kabineta 2020. gada 24. marta noteikumi Nr. 152 "Noteikumi par dīkstāves pabalstu darbiniekiem, kurus skar Covid-19 izplatība". <https://likumi.lv/ta/id/313429>

taisnīga, ciktāl tā paredz vērtēt uzņēmēju apgrozījumu pirmās ārkārtējas situācijas apstākļos.

Ar cieņu

tiesībsargs

J. Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu